

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "
Pentru România şi
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 228.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
trație. Prețul după tarif
și învoială.

Manuscrisele nu se în-
napoiază.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Să înmulțim legăturile noastre.

Congresul dela Iași.

Iași, 26 Noemvrie v. 1913.

(r. c.) Simptomele îngrijitoare cari s'au produs anii trecuți în Biserica românească au dovedit pe deoparte, că unii păstori nu s'au știut ridica, întotdeauna, la înălțimea misiunii lor, tot așa precum mișcarea revoluționară din 1907 făcuse dovada că guvernele României întârziaseră prea mult cu reformele menite să ridice țărâniștea, în stat, la rolul pe care îl reclamă interesele lui superioare și precum revoltele din primăvara aceea neagră au avut darul să aducă la sentimentul realității și răspunderii pe mulți bărbați politici ce nu-și dăduseră seama de gravitatea problemei, pe care broșuri ca aceea a lui Haret nu reușiseră să o impună — tot asemenea turburările de mai anii trecuți din biserică noastră au adus la sentimentul realității și pe guvernanți și pe opinia publică, mai puțin orientată în această privință... Atunci s'a mai putut face constatarea că agenți ai catolicismului, cari deschid aici școli câte vor — pentru catolici și *mai cu seamă* pentru ortodocși — sapă la temelile bisericii noastre strămoșești.

Spre cinstea neamului nostru, atunci, femeia română din clasa de sus și-a amintit credința tare și aural mult pe cari le-au închinat, altădată jupănele și domnițele pe altarul Bisericii noastre. Și din aceeași pătură socială care organizează reprezentațiile franțuzești ale »Obolului«, la 1906, s'au ales, acum 3 ani, numeroase femei de inimă, cari au înțeles și-au dat avântul de azi »Societății ortodoxe naționale a femeilor române«.

S'au încheiat trei ani de activitate intensă și plină de cele mai frumoase roade. În acest scurt timp inițiatorile din capitală n'au pregătit în propaganda care avea să creeze atâtea secții în Provincie, au organizat, loterie, conferențe — asociindu-și pe alături fruntași ai culturii românești — și de pe urma acestor străduințe multiple n'a rămas numai o organizare în scopuri frumoase, ci s'au ridicat numeroase așezăminte pentru educația religioasă și națională a fetițelor române cari

dau marele contingent școlilor catolice din Țară.

Iașul, care de atâtea-ori a făcut dovada avânturilor sale idealiste, a adăpostit Sâmbătă și Duminecă al treilea congres al »Societății ortodoxe«. Ca în vremurile cele bune, Mitropolitul a fost în frunte alături cu Episcopii de Roman și de Huși, tinereimea universitară, cu atâtea suflet din sufletul Iașului, a eșit la gară — și a eșit nu numai într-o întâmpinare doamnă de la București și din restul țării, ori a unor profesori universitari, cari astfel au apropiat cel mai însemnat așezământ cultural de cele mai binecuvântate străduințe ale României, ci ei *au grăbit* să salute pe reprezentanții din Bucovina, — ai bisericii care de curând a fost sgduită din temelii — și pe reprezentanții clerului român ortodox din Ungaria.

Cu prilejul acestui congres, femeile române, tot ca în vremurile cele bune, lasă Iașului mâncat de străini unorfelinaț și un institut superior de fete.

Noi Români din Ungaria, deosebit de acestea, mai vedem în congresul dela Iași semne îmbucurătoare pentru legăturile noastre viitoare cu Țara! I. P. S. S. Mitropolitul Meșianu și S. S. Episcopul Cristea au grăbit să și dea binecuvântarea, iar clericii de la noi ca și din Bucovina au ținut să se ducă la Iași și să mărturisească bucuria și recunoștința noastră pentru prinosul ce se aduce credinței strămoșești.

Iată încă un teren pe care se pot cimentea legăturile noastre sufletești!... Destul de puțin ne cunoaștem și mai cu seamă sunt destul de slabe legăturile între societățile de femei din România și cele dela noi. Un început de apropiere s'a făcut la congresul dela Brașov și ne place să credem că nici doamnele dela noi n-au ținut să strălucească prin absență dela Iași — deși de astădată — nici prin prezență n-au strălucit totemai tocmai.

S-ar cuveni ca, pe viitor, legăturile să se cultive în chip statornic și să se înmulțească mereu, încât nici un moment însemnat din activitatea societăților dintr-o parte ori din alta să nu rămână străin celor de dincolo.

În acest chip activitățile vor fi pe cât posibil armonizate și sprijinite dintr-o

parte și din alta, ne vom cunoaște mai bine noi între noi și țările noastre. Căci dacă e frumoasă România e frumos și Ardealul, cu pitorescul naturii lui, cu porturile noastre pitorești, cu credința noastră tare în Biserică și în viitorul nostru al tuturor!

Din delegațiuni. Eri s'au început ședințele plenare ale delegațiilor în Viena. A ținut o ședință plenară delegațiunea maghiară. S'a discutat politica externă a contelui Berchtold.

La începutul ședinței Berchtold a ținut să răspundă la interpeleția lui Apponyi, făcută în o ședință anterioară. Apponyi spusese, că expozeul lui Berchtold e defectuos și i-a adresat întrebări concrete referitoare la evenimentele premerse celor două războaie Balcanice.

Berchtold arată, că expozeul și așa este atât de lung în cât nu se mai putea lua detaliuri, și apoi sunt unele considerații, cari ne împiedecă să fim prea deschiși la inimă.

După aceasta se încearcă a legitima procedeele politice austriace în războaiele Balcanice, insistând în războiul al doilea cu deosebire asupra faptului, că Austria a stăruit pe lângă Bulgaria să împlinescă dorințele României. Bulgaria n'a dat ascultare lui Berchtold și așa a izbucnit războiul.

Din toate relese, că în vorbirea sa Berchtold s'a silit să scoată la iveală, că procedeele lui față de statele balcanice, și în special față de România, a fost corect și amical.

Deși faptele petrecute nu justifică pe de-a întregul cele susținute de Berchtold, răspunsul lui s'a luat la cunoștință.

A urmat la ordine bugetul ministerului de externe. Referentul Nagy Fer. îl recomandă spre primire. Vorbesc apoi contele Károlyi, Berzeviczy și Andrássy. Pe când Berzeviczy sprijinește cu căldură proiectul, Andrássy și în deosebi Károlyi critică aspru procedeele politice al lui Berchtold. Károlyi accentuează în deosebi că am fost rău informați și prin procedeele noastre ne-am instrăinat statele din Balcani.

Vorbind despre România, contele Károlyi a zis, că România e agresivă pentru că are la spate pe împăratul Germaniei, pentru aceea e așa de obraznică...

Prezidentul Láng l'a admoniat pentru aceste expresii imparlamentare, ceea-ce Károlyi a recunoscut și și-a cerut scuze.

Ura față de Români iese la iveală involuntar chiar și la »culții și nobilii« noștri oligarhi.

Austro-Ungaria și aliatele sale. Ziarul »Giornale d'Italia« relevând că unele ziare din Viena s'au mirat că în discursul tronului Italian nu s'a vorbit cu destulă căldură de raporturile italo-austriace, scrie următoarele:

»La Viena să nu se uite bătrâneasca zicătoare italiană că: vorbele trec și faptele rămân. Pentru Monarhia Habsburgilor, Tripla Alianță a fost și este o adevărată cheazășie de viață. Germania și mai cu seamă Italia au fost lângă Austria în tot timpul ultimelor crize balcanice, și astăzi ne putem da seama de marele folos ce Austria l'a tras din acest sprijin al aliatelor sale, căci astăzi ni-e dat să constatăm cât de gravă a fost primejdia prin care a trecut Monarhia«.

Fără comentari!

Un consiliu de miniștri român s'a ținut Luni dimineața la ministerul de interne sub prezidenția d lui Maiorescu. Consiliul s'a ocupat cu proiectele de legi pentru organizarea teritoriilor ocupate, proiecte cari vor fi depuse zilele acestea în parlament.

Consiliul a hotărât ca să devue un proiect de lege prin care să se înfiinzeze o legățiune și un consulat general la Valona, capitala Albaniei.

S'a luat apoi în discuție proiectul de lege, pentru deschiderea unui *credit de 82 milioane pentru căile ferate*, între cari construirea liniei Cobadin-Dobrici-Balcic.

Consiliul a mai hotărât ca discuțiunea la mesajul Tronului să înceapă întâiu la Cameră.

Alegerile din Bulgaria s'au terminat cu învingerea partidelor guvernamentale, cari au obținut aproximativ 120 mandate. Rezultatul general încă nu se cunoaște. Semnificativ este însă că în Sofia și în majoritatea orașelor partidele guvernului au rămas în minoritate, reușind socialiiștii. *Rusofili și cu deosebire candidații Danewiști au cucerit aproape pe întreaga linie.*

Constituirea cabinetului francez. Cabinetul a fost definitiv constituit precum urmează: președinția consiliului și externele, d-l G. Ston Doumergue; justiția: Bienveau Martin; internele Renault; finanțe Caillaux; războiul Noulens; marina Monis; instrucțiunea publică Viviani; comerțul și poștele Malvy; lucrările publice Fernand David; agricultura Raynaud; Colonile Lebrun; munca Metin.

Cartea verde a României.

Mobilizarea armatei române.

Dăm astăzi o parte din documentele diplomatice, cari privesc mobilizarea și intrarea în acțiune a României.

La 20 Iunie, orele 11 dimineața, d' Maiorescu a raportat M. S. Regelui cele ce urmează:

»Conform rezoluției M. S. Regelui asupra raportului de azi dimineață, s'a pregătit jurnalul consiliului de miniștri pentru mobilizare. Jurnalul va fi semnat astăzi la orele 5 când este convocat consiliul spre a îndeplini formalitatea.

»Am luat însă în mod prealabil avizul fiecărui ministru în parte și astfel chiar în acest moment, când M. S. Regele este în conferență cu A. S. R. Principele Ferdinand, cu d. ministru de război general Hârjau și cu d. șef al statului major general Averescu, se supune la semnătura Măiestriei Sale decretul de mobilizare, spre a putea începe cu câteva ore mai înainte lucrările cele mai urgente.«

— În aceeași zi d. Maiorescu a dat următoarea telegramă circulară către toate legățiunile României:

»Prin nota din 23 Mai — 5 Iunie noi am și făcut cunoscut Puterilor că dacă războiul va izbucni între aliații balcanici. România se va vedea obligată să iasă din rezerva păstrată până acum.

»Cum astăzi Bulgaria se găsește efectiv în stare de război cu Grecia și Serbia, M. S. Regele a ordonat mobilizarea armatei române.

»Vă rog de a comunica acest fapt guvernului pe lângă care sunteți acreditat.«

— La 21 Iunie d. Filaliti a anunțat dela Belgrad că anunțarea despre mobilizarea României a produs un efect enorm și d. Pasici l'a mulțumit ministrului nostru și l'a rugat să transmită d-lui Maiorescu și guvernului român. odată cu mulțumirile sale, felicitări pentru măsura pe care lumea întreagă o aștepta cu nerăbdare.

— Același bucurie a manifestat o și guvernul elin prin d. Filodor.

— Dela ministerul de externe francez s'a comunicat legățiunii române că mobilizarea armatei române e privită cu simpatie și se speră că noi vom proceda cu putere și foarte repede, singurul mijloc pentru un bun rezultat.

Directorul politic a dat asigurarea oficială că, în întrevvederele dela Londra, Puterile triplei înțelegeri au căzut de acord să nu intervină și că aceeași asigurare a fost dată de Germania, Italia și Austria. Arbitrajul Țarului era considerat ca definitiv înțiat, în urma luptelor provocate de bulgari, a căror atitudine era judecată la Paris ca fustă nestă.

— Ministrul de externe italian s'a arătat favorabil punctului de vedere român.

Trupa V. Antonescu.

(Articol final.)

De

Horia Petra-Petrescu.

— Fine. —

Mai am să vorbesc încă de doi artiști, cari merită să fie relevați, în primul rând, de d-nii: C. Mărculescu și C. Costescu.

D-l Mărculescu a avut scene puternice în »Năpasta«. Mai mult mi-a plăcut atacul de nervi, foarte natural redat, când se adresează nevastei sale (Anca): »Ce vrei? . . . Ce te uiți așa la mine? Ce gândești?« Bine jucată a fost scena când se întoarce beat acasă. Cap de expresie excelent.

În comedia de salon a fost elegant, cu căldură naturală în voce, cu un fizic foarte simpatic — încât ne-a câștigat inimile. A jucat pe »raisonneur«-ul în »Căsnicie« cu mult talent, ne-subliniind tendința prea tare — dovedită, că d-l C. Mărculescu e om de bună simț.

În »Linuștea casei« foarte la loc. În »Noaptea furtunoasă« joacă d-l Mărculescu pe berbantul Chiriac. Rolurile

din comedia de salon îl prind mai bine.

Ceeace mi-a plăcut mult au fost și declamațiile D-sale, la diferite ocazii. »Viața la țară« a lui Depărățeanu, »Cântecul steagului« al lui Candiano-Popescu, le-a declamat cu o vervă de artist, care simțește ceea ce spune. Aplauzele i vor fi dat să înțeleagă cât de mult ținem la persoana D-sale și la felul de interpretare al poeziilor.

D-l C. Costescu a avut un punct de forță în »Paucilița«. Din nimicul acesta franțuzesc a făcut o creațiune care-i servește spre toată lauda în rolul tânărului timid și îndrăzneț.—Extremele bine redade.

În »Căsnicie« poate prea rece. În »Castelana«, în rolul ingrat al hărbatului, care vrea și nu vrea să divorțeze — la loc.

Ceeace am spus despre ceilalți artiști se referă și la d-l Costescu — a jucat cu inteligență.

Tocmai aceasta este ce ne-a bucurat în ansamblul bucurăștean: constatarea că avem de a face cu oameni culți, cari știu ce vreau...

Au mai rămas D-șoarele Elena Sterescu, Sofia Ionescu și Maria Rudeanu, și domnil Georgiian, Georgescu

și Formescu. Toți au contribuit ca în timpul să fie atât de reușit. D-ș. Sterescu a dus rolul la extrem, câteodată, când juca pe nevasta lui Lerault (ca și când D-na L. ar fi o mahalagioaică română, până când d-na deputatului este — totuși — o franceză mai puțin brută în gesturi, decât Zița). Ca Zița a fost bine. — D-ș. Ionescu mi-a plăcut mai mult în »Căsnicie«. Avea note calde. — D-ș. Rudeanu, o subretă drăgălașe. Păcat că n'a avut roluri mai mari!

D-l Georgescu ca Férry (Legea iertării) — bine. Tot asemenea ca învățătorul Gheorghe. (Năpasta). A redat cu pătrundere chinul unui înjosit, deși palim iubirii în »Năpasta« mi-o închipuim mai vehementă, ca un torent ce-a rupt zăgazurile. — D-l Georgian un Garois adevărat. În »Căsnicie« și ca Titircă, mai bine. — D-l Formescu a avut un rol prea mic, decât să mi pot da părerea.

Toate-n tot: n'a fost actor, care să fi făcut rușine trupei Antonescu.

* * *

Cu atât mai mare mi-a fost mirarea când am citit câteva articole malițioase, pătimășe chiar, împotriva trupei Antonescu. Unele din articole au apărut într-un z-z-z din România, în-

ainte de a fi început d-l Antonescu să cunoscă ținuturile noastre, altele în decursul turneului. N'aș insista asupra articolelor acestora, dacă n'ar fi tocmai contrarul adevărat dela ceea ce susține autorul lor cu atâtea... emfază (ca să-i zicem așa).

Limbajul gazetăresc de bulevard este deocamdată cam necunoscut la noi. Acuzele nedrepte, aruncate fără de nici un scrupul, nu prea suntem obișnuiți să le lăsam fără de răspuns. Ceeace a scris ziaristul bucureștean este însă chiar revoltător. »Șantaj, excocherie, nenorocire pe capul bieților români, excocherea celui mai frumos sentiment: dragostea de patrie și de limba maternă« — iată câteva floricele din articolele bogate în epitete ale d-lui care a atacat trupa Antonescu, fără să fi fost o singură dată de față la vre-o reprezentăție ca să vadă și să se convingă dacă susține un adevăr sau un neadevăr, aruncând cuvinte atât de grele.

Nu vreau să știu ce are autorul acuzelor cu d-l Antonescu, personal, ceea ce susținut însă despre prestațiunile trupei și despre »nesuccesele« ei la noi nu corespunde de loc adevărului. De-ar fi fost ziaristul bucureștean în mijlocul nostru, în orașele și orașelele noastre, n'ar fi putut scrie neadevăruri

atât de evidente, ca cele deitate în articolele menționate mai sus. Am primit trupa V. Antonescu, pretutindeni, cu brațele deschise și un Brezeanu, o Clucurească ne-au înălțat sufletele, încât am fost fericiți că s'au gândit să vină la noi. Intreagă trupa s'a achitat cât se poate de bine de misiunea ce și-a luat-o, plecând din București, (dovadă chiar și recenzionile uigurești). Și dacă avem o dorință este — ca să vedem trupa cât mai curând iarăși la noi. Nu a dus foame, cum susține gazetarul orbit de patimă, n'a ajuns trupa Antonescu în lipsă de bani ca să n'aibă cu ce să plece înapoi acasă — ci, dimpotrivă a avut totdeauna săli arhipline, încât să fi fost în fiecare localitate sala de două ori atât de mare și tot n'ar fi putut intra toți câți au vrut să fie de față la reprezentațiile artiștilor bucureșteni.

Rău serviciu aduce cauzei noastre z'arul, care publică știri neadevărate, crenite să propage desorientarea și neîncrederea în esinul cetitorilor români față de o manifestație culturală, care va rămânea înscrisă în istoria culturală a zilelor noastre cu litere de aur. Actorii bucureșteni, cari au alergat la noi, merită laudă și sunt vrednici de dragostea noastră.

— D. Mișu a răspuns dela Londra că subsecretarul de stat l-a asigurat că marile Puteri sunt dezorientate de complicațiunile ce ar rezulta din conflictul balcanic și că toate sforțările lor tind să localizeze acel conflict.

Ambasadorii de asemenea erau de părere că trebuie împiedecat amestecul puterilor. Ambasadorul Germaniei a citit o telegramă din Petersburg prin care i se anunță că Rusia va sta în rezervă.

— D-l Ghica a anunțat că d-nul Danew i-a confirmat pur și simplu comunicarea știrii despre mobilizarea României și printr-o altă scrisoare i-a făcut cunoscut că primește amănarea lucrărilor comisiunilor dela Silistra.

Prin urmare Bulgaria aflând de mobilizarea română, n'a făcut nici un demers, în momentul hotărâtor ca să satisfacă România.

— Dela Paris s'a răspuns d-lui Maiorescu că ministrul de externe francez văzând pe ministrul bulgar la Paris, l'a sfătuit să consilieze guvernul dela Sofia să încheie cât mai repede pacea. Iar ministrul Italiei a spus d-lui Stancioff: »Grăbiți-vă de profitați de faptul că România nu va declarat războiu pentru a întreba condițiunile cere guvernul român pentru Serbia și ce linie de frontieră cere pentru România. Grăbiți-vă de a primi acele condițiuni, căci e singurul mijloc de a înlătura mari catastrofe. Intrarea în războiu a României va însemna un dezastru pentru Bulgaria».

Ministrul bulgar era foarte abătut.

Ministrul de externe al Franței a spus ministrului român că toate marile Puteri sunt de acord să nu intervină în conflictul oriental, numai Austro-Ungaria preferă ca în această privință să nu fie făcute declarații formale, ce ar putea încuraja pe anumite puteri beligerante.

— La 27 Iunie d-l Maiorescu a trimis la Sofia următoarea telegramă ce a fost comunicată în copie și celorlalte legațiuni:

»Guvernul român a prevenit la timp pe guvernul bulgar că, dacă aliații balcanici vor ajunge în stare de războiu, România nu va mai păstra rezerva ce și-a impus până acum în interesul păcii și se va vedea obligată a intra în acțiune.

»Guvernul bulgar n'a crezut necesar să răspundă la acea comunicare; din contră și din nenorocire, războiul a izbucnit prin atacuri brusce ale bulgarilor contra trupelor sârbești, fără a observa regulile elementare de notificări prealabile impuse de uzul internațional.

»În fața acestei situații, guvernul român a dat ordin armatei să intre în Bulgaria».

D-l Maiorescu a comunicat în același timp d-lui Ghica să anunțe și plecarea d-sale de la Sofia, de îndată ce va fi comunicat nota de mai sus.

Arhivele au fost lăsate ministrului italian la Sofia.

— La 28 Iunie au fost la d-l Maiorescu toți miniștrii marilor Puteri, cari l-au întrebat ce urmărește România prin înaintarea armatei române în Bulgaria?

D. Maiorescu le-a răspuns că România urmărește: 1) asigurarea unei frontiere militare Turcucaia-Dobrici-Balic, cu numărul de chilometri necesar; 2) participarea la tratatul, care avea să reguleze împărțirea teritoriilor cucerite de la Turci, fie că acel tratat s-ar fi încheiat numai între beligeranți, fie că ar fi fost supus unui congres general european.

Nici unul dintre miniștrii streini n-a ridicat vre-o obiecție în contra a ceea ce l-a declarat.

— D. Filodor comunicând d-lui Venizelos știrea că armata română a intrat în Bulgaria, primul ministru grec s-a arătat foarte mulțumit și n-a încetat să repete cât era de fericit de primii pași făcuți de noi. D-sa a deplina greșelile din trecut cari au înstreinat pe Români de Greci, admitând că răspunderea cădea asupra guvernului grec.

D. Venizelos a promis că va lua cele mai întinse măsuri pentru garantarea libertății Aromânilor.

A adăgat apoi că Rusia a făcut demersuri oficiale, probabil după cerea Bulgaria, pentru încheierea armistițiului și că a răspuns că trebuie să se înțeleagă mai întâiu cu Serbia, dar că nu era de dorire să admită propunerea Rusiei, spre a nu lăsa pe Bulgari să se refacă.

— De la Belgrad telegrafia d-l Filaliti, la 28 Iunie că d-l Passici era de părere că înainte de toate Bulgarii trebuie să capituleze fără condițiuni. Dacă ei vor primi și marile Puteri vor interveni, tratările de pace nu vor fi primite decât împreună cu Serbia, Grecia, Muntenegru și România. Pacea vom s-o facem noi, cele cinci state, fără concursul nimănui.

— D. Beldiman anunță dela Berlin că guvernul german a primit favorabil intrarea în acțiune a armatei române,

socotind-o ca un act hotărâtor merit a grăbi soluția crizei pe baze solide și durabile, asigurând echilibrul balcanic.

— D. Mișu comunica de la Londra că Bulgaria a cerut Rusiei să intervină pentru încheierea păcii și că lumea oficială engleză judecă aspru atitudinea incalificabilă a Bulgariilor, care provocase ultimele evenimente.

Dl. Al. Lahovari a anunțat de la Paris la 28 Iunie că acțiunea României a fost binevăzută acolo și că României era asigurat concursul Franței, pentru realizarea revendicărilor sale.

— D. Filaliti anunță din Belgrad că guvernul bulgar n'a cerut direct armistițiul, dar că ministrul Rusiei a cerut la 28 Iunie încetarea ostilităților și a invitat pe beligeranți să se ducă la Petersburg pentru încheierea păcii pe baze noi. D. Passici a răspuns însă că trebuie să se consulte cu aliații și mai ales să ia avizul cartierului general.

Secretarul general de la externe a declarat că era foarte puțin probabil ca propunerea Rusiei să fie primită.

— La 31 Iunie d. Maiorescu a înmănat pasportul ministrului bulgar la București, comunicându-i că se impune plecarea sa din România în urma declarării stărei de război.

— La 1 Iulie se anunță dela Belgrad că aliații refuzau încetarea ostilităților și că dacă bulgarii doreau pacea, trebuiau să se adreseze direct beligeranților, fără nici o intervenire streină.

Dacă bulgarii ar proceda așa, România era invitată să ia parte la discutarea preliminarilor păcii. — Dela Paris se anunță la 3 Iulie că regele Bulgariei a telegrafiat reprezentantului său să ceară o audiență Președintelui Republicii și să îi solicite ajutorul Franței în situația disperată a bulgarilor. Ministrul bulgar a fost primit la Elis-u și președintele Republicii i-a răspuns că Bulgaria n'avea de cât să se supună la condițiile învingătorilor. Franța va continua ca și în trecut să le recomande moderațiunea.

Declarațiile contelui Tisza.

Aprecierile ziarelor noastre naționale.

BCU Cluj / Centrul Românul

după ce constată, că contele Tisza recunoaște că în adâncul lucrurilor interesele națiunii maghiare și interesele națiunii române sunt identice, scrie între altele:

»... Toată grija cea lumească o vom lepăda dela noi, când e vorba de interesele mari ale neamului nostru și slujind exclusiv acestor interese vom fi nesimțitori în fața tiradelor de bălcu ale celor neștiutori și iresponsabili, întotdeauna precum rezi vom să rămânem și față de amenințările celor puternici. Din aceleași superioare motive rezistăm îndemnului gădililor de a analiza până în amănunte discursul întreg al premierului ungar. Nu vom reliefa multele contradicții ale acestui discurs...

»Cu răceala omului, care-și cunoaște bine calea pe care umblă, luăm act de declarațiile contelui Ștefan Tisza. Am fost totdeauna conșinși, că interesele de existență națională ale neamului unguresc reclamă apropierea acestuia de neamul nostru și șțiam că are să sosească momentul, în care acest adevăr se va impune cu o putere irezistibilă politicii de guvernământ în Statul-ungar. Acest adevăr îl constată acum contele Tisza...

»La rândul nostru nu ne sfim nici noi a repeta ceea ce de atâtea ori am mărturisit. Șțim, că interesele vitale ale neamului românesc în adâncimilelor sunt omogene cu interesele de viață ale națiunii maghiare și am fi prea fericiti, dacă recunoscându-se odată acest adevăr din ambele părți s'ar afla calea, pe care, alături mergând, cele două popoare vecine ar putea să fie fericite ușurându-și reciproc soarta. Asemenea contelui Tisza, cunoaștem și noi enormele greutăți, ce întâmpină rezolvirea acestei probleme și cari consistă în îndepărtarea tuturor acelor straturi geologice suprapuse, ce în urma dezvoltării de veacuri acopăr c'o scoarță străină substratul omogen. Suntem însă conșinși și despre aceea, că înlăturarea acestor greutăți nu se poate face prin vorbărie, declarații, definițiuni, cu atât mai puțin prin jocul artificial cu noțiuni imprumutate unei ideologii hrănite de veacuri de toate avantajele unei supremații de clasă și de resă.

»Noi cunoaștem greutățile cu care au să lupte bărbații politici chemați să rezolve probleme atât de grele ca chestia românească din Statul-ungar și am învățat să cetim frazeologii, adeseori neînțeleasă pentru mulțime, a discuțiilor publice în preajma acestor fel de probleme. În împărăția acestei frazeologii recunoaștem și termenul »ideea statului maghiar stând pe bază națională milo-

nară.« Suntem trecuți de vârsta, în care cuvintele pot avea tărie hotărâtoare asupra energiei de voință. Ne lasă reci acum și »ideea de stat maghiar.« Fie sănătoasă această idee, numai națiunii române din Ungaria și Ardeal să-i se ofere toate condițiunile de viață și dezvoltare națională în cadrul Statului-ungar. Acesta este programul nostru. Mijloacele pot să fie multe și bărbații politici au chemarea să ale mijloacele potrivite cu împrejurările date.

»Noi nu suntem iredeentiști. Nu putem fi iredeentiști, pentru că avem convingerea, că existența și puterea monarhiei austro-ungare și în această monarhie puterea Statului-ungar constituie cea mai de căpetenie garanță pentru existența națională a întreg neamului românesc și încercând prin iredeentism a zguduia acea putere, am săvârși atentata la însăși existența neamului nostru. Am spus-o însă totdeauna și o spunem mereu, că puterea monarhiei austro-ungare, și în această monarhie puterea Ungariei, e în raport direct cu puterea și cu fericirea noastră, a Românilor din această monarhie. Dacă noi întru asigurarea existenței noastre naționale avem lipsă de monarhia austro-ungară și avem lipsă de Unguri, apoi tot astfel au lipsă de noi monarhia austro-ungară și Ungurii. Ca ei să poată fi tari, trebuie să ne întărească pe noi. Ca ei să poată fi liberi, trebuie să ne dea nouă libertate. Acesta este principiul care trebuie să prezideze la rezolvirea chestiei naționale românești în monarhia austro-ungară și în Ungaria. Contele Tisza și guvernul său s'au asigurat neamului românesc din Ungaria existența națională cu toate condițiile și consecințele acestei existențe — și în acel moment, acest neam românesc va fi împăcat cu politica de guvernământ a Statului-ungar și i va fi, sincer vorbind, mulțumitor contelui Tisza, care prin rezolvirea acestei probleme și-ar ridica un monument în adevăr »aere perennius.«

»Dar »bange machen gilt nicht.« Contele Ștefan Tisza tot nu ne cunoaște în deajuns. A văzut, ce e drept, că bărbații noștri politici pentru persoanele lor nu cer nimic. S'a convins, că acești bărbați sunt însuși poporul românesc, care nu poate fi cumpărat. Cunosându-i astfel contele Ștefan Tisza nu trebuia să se deosească la amenințarea, că întrucât rezolvirea problemei n'ar succeda cu danșii, el o va încerca cu... »aceia.« Noi nu ne sperăm. Fie că nu noi vrem să fim împăcați, ei vrem să fie împăcați națiunea română. Dacă contele Tisza nu va izbuti s'o împace pe aceasta, atunci nimic nu a făcut, chiar de-ar declara »aceia« cu limbă de foc, că ei sunt împăcați. Ei tot deauna sunt împăcați. Când contele Ștefan Tisza și-ar pierde vremea să-i mai împace, el ar da dovadă de cea mai inexcuzabilă risipă de timp și muncă: el ar duce cu ulciorul apă în mare. Fie însă încredințat contele Tisza, că prin această apsoară marea nu va fi nici mai adâncă, nici mai liniștită.«

Români ardeleni și Români din Regat.

Brașov. 10 Dec n. 1913.

Este un fapt incontestabil, că de un timp încoace presa noastră națională din Ardeal și Ungaria a luat un avânt deosebit de îmbucurător și în același timp foarte semnificativ pentru vremurile prin cari trecem. Sub avântul acesta nu înțelegem atât largirea cercului cetitorilor ziarelor noastre sau un sprijin mai eficace material, de care s-ar bucura presa noastră, ci înțelegem n'auzinta ziarelor noastre de-a cuprinde în coloanele lor toate mișcăcile cari frământă sufletul românesc, de-a cimenta tot mai puternic unitatea de gândire și de năzuințe culturale și de-a simți și repercuta în sufletul nostru toate bucuriile și suferințele, cari se resfrâng asupra neamului nostru de pretutindeni.

O dovadă despre această simțire și adâncă înțelegere a situațiunii neamului românesc de pretutindeni a dat ziaristica noastră din Ardeal și Ungaria cu deosebire pe timpul recentei crize balcanice, care a avut ca urmare înlăturarea prestigiului regalului român, ameliorarea situațiunii Aromânilor, marile probleme de ordin social și economic, cari își așteaptă rezolvirea fericită în regatul învecinat, precum și frământările Românilor din Ungaria spre obținerea unui viitor mai fericit! Cel ce va răsfoi colecțiile ziarelor române din Ungaria din zilele aceste, va trebui să recunoască acest mare adevăr.

Cu toate aceste ziarele noastre și frământările lor sunt puțin, prea

puțin cunoscute tocmai în România. Chiar și puținii sprijinitori din România ai presei noastre nu dau importanța cuvenită acestor sbuciumări și voci chemătoare, dar apoi măsese largi ale intelectualilor din România, cari tocmai în aceste vremuri istorice ar trebui mai mult ca oricând să urmărească scrisul fraților lor din Ardeal și Ungaria.

Am ținut să dăm expresiune acestei stări factice dar dureroase, fiindcă ne îndeamnă la aceasta chiar un mare ziar din regat, ziarul »Minerva«, în care găsim următoarea aspră, dar prea îndreptățită dojană la adresa Românilor din Regat. Iată ce cetim în n-rul de ieri al »Minervei«:

»De câțva timp »Gazeta Transilvaniei«, care apare în Brașov, publică o serie de articole foarte judecicioase cu privire la situația românilor din Ungaria și la dreptele lor cereri.

Aceste articole, prea puțin cunoscute de noi, nu au răsunetul ce l'ar merita în opinia publică românească.

De obicei, publicul nostru, cunoaște prea puțin cele ce se petrec la marginele granițelor statului român; cunoaște în schimb prea bine cele ce se petrec cu mult mai departe!

O gazetă românească din Ardeal, Bucovina sau Basarabia, este o publicație merită să rămâie ascunsă în cele mai ascunse rafturi de librărie și nici un director de ziar din cele trei teritorii, unde se sbat milioane de români în chinurile cele mai descurajatoare, n'ar îndrăzni să viseze măcar să aibă un sfert din cetitorii pe care-i are, indiferent, ori ce ziar proaspăt sosit din Paris sau din alt centru de civilizație.

Mărturisim, că simțim o jenă, față de nepăsarea dela noi, care pare iremediabilă.

Dar, în numărul ce ne-a sosit ieri la redacție »Gazeta Transilvaniei« scrie:

»Fără prestigiul câștigat prin pacea dela București, România n'ar fi pus pe gânduri pe politicianii austro-ungari și nu s'ar fi determinat ca să se intereseze de noi și să purceadă la rezolvirea chestiunii noastre. Și fără o persistență în conservarea acestui prestigiu și fără o tulărire progresivă, acei politiciani nu s'ar vor vedea constrânși ca să dea chestiunii românești din imperiul austro-ungar o deslegare definitivă și întru toate mulțumitoare».

Și ca un strigăt ce vine de dincolo de moarte, își rezumă gândurile, strigând ca să se audă și la noi strigătul așa de jalnic:

»Noi Ardelenii nu putem aproba alte mișcări, decât acelea cari tind la întărirea Româniismului. Cerem, ca statul român uzând de valoarea câștigată prin pacea dela București să se întreprindă pentru noi în proporțiile admise de dreptul de naționalitate, care începe să devie un element constitutiv, ba poate cel mai important al dreptului pozitiv internațional — și să nu revină la prietenia dinainte de război decât numai când guvernele austro-ungare vor rezolva definitiv situația noastră și în același timp vom aplauda năzuințele cari se depun pentru conservarea prestigiului de azi, a cărui garanție o vedem în emanciparea completă politică și economică a celor 5 milioane de țărani români».

Am reprodus în întregime cele de mai sus și-i suntem recunoscători confratelui bucureștean pentru această mărturisire francă.

Să nădăjdum, că cele scrise de ziarul »Minerva« vor contribui în măsură mai mare ca până acum la deșteptarea interesului public în România față de frământările și chemările presei române din Ardeal și Ungaria. Continuarea îndolnelor din trecut ar constitui un păcat strigător la cer și ar însemna o desconsiderare criminală a marilor interese ale neamului românesc.

Soc. »Clubul Român« din Viena.

— Raport special despre viața Clubului.

Viena, 7 Dec. 913.

În timpul din urmă s-a vorbit în general foarte puțin despre această societate a românilor aflați în Viena, sau și dacă s'a vorbit, și atunci mai mult rău decât bine. Motivul e prea cunoscut aici în Viena și am comite un păcat dacă am mai răscoli acum din nou pr.afu! așezat pe toate împunșăturile ce s'au dat.

Ne mulțumim numai a constata cu o vie bucurie, că în timpul mai nou, grație unor membri devotați și a unor domni conduși de sentimente favorite din cea mai mare dragoste pentru societatea noastră am putut să reincepem eventual se continuăm viața activă și rodnică, care a fost sufocată pe un timp oare care.

Sec. în 6 Dec. c. și-a ținut adunarea gen. extraordinară, convocată anume pentru că s'a simțit nevoia unei reorganizări și a unei clarificări ca soc. să-și poată continua mai departe activitatea ei, a cărei necesitate să o spună numai iubiiții noștri meseriași și comercianți cât este de reclamată și dorită.

A asistat un public numeros printre care remarc cu deosebită plăcere prezența iluștrului nostru protector General Alexandru S. Lupu, apoi mulți meseriași, câțiva studenți și câteva dame și domnișoare.

Dl. preș. G. Vitencu deschide adunarea și se porcede conform ordnei de zi.

După verificarea procesului verbal al ultimei adunări urmează raportul comitetului, în care se dau detaliile care despre toate procedurile ce s'au făcut în decursul anului și societate și constată cu mult regret că nu numai unii membri, dar nici chiar oficialii soc. în parte nu și-au împlinit datorița lor față de societate.

Se remarcă cazul secretarului și al casarului S. Sandulovici.

După mai multe chestii de ordin intern, dl. președinte își dă demisia sa și a comitetului. După lungi dezbateri și deslusiri cari se dau din partea dlor. G. Tileaga și A. Dorofteiu societatea desaproabă și înferează toate atacurile ce s'au dat vrednicului și neobositului nostru președinte și societății întregi și nu primește demisia și alege un nou comitet reelegând pe cei mai vrednici și își exprimă nădejdea de a începe o nouă viață la societate.

Nou alesul comitet se compune din preș: dl G. Vitencu, reales unanim, v.-preș: dl Gavril Tileaga, ales unanim secretar de externe: dl Aurelian Dorofteiu și dl Alexandru Fiso, casar: dl I. Chirilă, bibliotecar: dl Ionel Bănuțescu, controlor: dl Petru Buba iar în comisia de control: Exs. Sa dl general Al. S. Lupu. Dl Dr. Lazar Popoviciu și Dl George Pușcas.

Membri substituți în comitet: dl Andrei Fărcas — Lupu și Dl. Mihail Radu.

Sau mai născut discuții și propunerii frumoase referitoare la progresul soc. între cari se remarcă în deosebi ținerea convențiilor sociale împreunate cu conferințe, declamații etc. și adunarea își exprimă dorința că acestea să se continue și mai departe cu aceeași dragoste ca până aci.

Dl președinte a ținut se prezintă adunării în deosebi sprijinul moral dat în decursul anului de membrii soc. ca Dl Profesor C. Nedelcu, Al. S. Iorga, A. Oprea și altora cari cu cel mai mare devotament și dragoste au venit în mijlocul nostru când aveam mai mare nevoie de oameni ca danșii.

Societatea acordă apoi dlui Josif Bucur măiestru compactor suma de 50 Cor. dovodind astfel și de astădată prietenăscă îngrijire și sprijin cel dă soc. tuturor tinerilor noștri scăpători veniți la Viena pentru perfecționare în industrie, pe care trebuie să o cucerim și noi.

Să decida apoi organizarea și prevederea cu cele mai necesare cărți a bibliotecii soc. care a fost concretizată dlui A. Oprea și care a și pus-o în ordine rămânând ca încurând să o dea reorganizată după cel mai bun sistem.

Dl Bănuțescu în calitate de bibliotecar ține să mulțumească în numele tuturor dlui Oprea pentru mucoșă silințele sale.

Comitetul anunță, că conveniriile sociale se vor continua săptămânal și încă în 13 Dec. c. se va comemora rețetului nostru aviator Aurel Vlaicu, care tocmai aici în Viena a sosit cele mai strălucite succese cu soimul său și de-a a cărui moarte tocmai atunci se împlinesc 3 luni.

În 20 Dec. c. se va sărbători urzitorul păcii dela București împăcitorul popoarelor Titu Maiorescu. Iar în 27

Dec. n. c. se va ținea o conferință despre genialul nostru bărbat *Nicolae Iorga*, cu al cărui chip soc. noastră a scos 1 million de mărci, iar încă până acum foarte puțin s-a vorbit despre D. Sa.

Târziu în noapte adunarea s-a lăchide, iar noi ducem cele mai frumoase speranțe că, poate ce mâine în ciuda tuturor celor ce ne dușmănesc, vom vesti lumii succese în toată direcția.

D-zeu să ajute!

Raportor.

„Salvarea“ Ardealului

Ca întregire la raportul nostru de ieri despre adunarea din Cluj a gentry-ului opozițional maghiar, mai dăm azi următoarele:

Din vorbiri.

Vorbirile, ce s'au rostit de principalii matadori, se ocupă mai pe scurt cu esența lucrului și mai mult se atacă în ele guvernul și — Românii. Aceștia sunt dușmanii opoziției — așa cred ei. Guvernul lui Tisza lovește și reduce opoziția pe teren politic, iar Românii strimtoresc pe urmașii nemeșilor pe teren economic.

Apáthy vorbește de iubirea pă-mântului care zice, că e foarte dezvoltată la Români și ori cât se valeră domni unguri, pământul ajunge pe mâinile valahe. Spre a delătura aceasta, trebuie înlesnită ungerului lupta pentru pământ, căci acum în aceasta luptă poziția Românilor și a Sașilor e mai favorabilă, ca a Ungurilor. La această contribuie băncile române... De aceea, alianța ardeleană să pornească o mișcare pentru înflințarea băncii naționale ardelene, cu scopul de-a cumpăra moșii. Trebuie apoi ca alianța să crezeze industria, din comorile naturale ale Ardealului.

După aceste Apáthy tăbărește asupra deputaților ardeleni, accentuând că nu și-au făcut datoria față de Ardeal. Astfel, trebuie să se pună bazele unei politici ardelene corecte și să se urmeze apoi această politică.

În fine dă unele înviațiuni cu privire la acțiunea alianței.

A mai vorbit Poșta Béla despre aria culturală în Ardeal și Torma despre administrație, asupra cărora eventual vom reveni.

Dintre oaspeții *luth* s'a ocupat mai mult cu sistemul electoral și a criticat actele guvernului, iar *Apponyi*, s'a prezentat în vorbirea sa atât de fals, cum poate nici când altădată. Laudă și preamărește democratismul — el, dușmanul acestui curent. Zice că: *să creiăm stări noi, deosebite pe toată linia* — *Apponyi*, care prin legea lui scolară forțată a creat cele mai nesădătoase stări. Și altele de felul acesta.

Hotărârile.

Prez'dentul bar. Kemény a propus și adunarea a primit următoarele hotărâri:

Partidele opoziționale declară de înflințată alianța ardeleană, pentru apărarea Ardealului.

Scopul alianței este a rezolvi în cadrul statului unitar maghiar problemele economice, administrative, culturale și sociale, cari privesc Ardealului. Spre acest scop folosește și organizează toate puterile ardeleni, fără deosebire de naționalitate și confesiune. Alianța ardeleană alege un comitet, care își ține adunările pe schimb în Cluj, Oșorheiu și Brașov. Adunare comună ține alianța de două ori pe an, în diferite orașe.

Alianța ardeleană cere conlucrarea tuturor membrilor ei și jertfele necesare. Ea-și va ținea prima adunare în Maiu 1914 în Târgul-Murășului. Pentru pregătirea adunării și organizarea alianței se alege o comisie de 30 (urmează numele celor aleși).

Ziarele.

Dintre ziarele, cari își dau părerea asupra alianței, amintim ziarul *„Lester Lloyd“*, care se exprimă nefavorabil asupra viitoarelor succese ale alianței. Ziarul se întreabă, că de ce pericol voiește opoziția unitară să mănânce Ardealul? Mijloacele de salvare, ce le propun, nu sunt nici originale, nici noi — zice ziarul. Acțiunea a-pare aproape așa, ca și când Ardealul ar trebui scăpat de guvernul actual. Ziarul încheie astfel:

»Alianța separatistă ardeleană se prezintă ca o manoperă pentru alege-rea viitoare. Pentru Ardeal nu va rezulta nimic deosebit, dar de sigur nici pentru alianța separatistă.

Guvernamentalul *„Bud. Hir.“* apreciază în un prim articol alianța. Desaprobă faptul, că sunt eschiși guvernamentaliși zice, că e cu mult mai necesar să se înflințeze o ligă ardeleană, care să întrunească în o tabără și naționalitățile.

Dar, naționalitățile din Ardeal, n-au lipsă de o astfel de ligă, d-ler de la *„Bud. Hir.“* De alte instituții avem noi lipsă.

ȘTIRI.

— 27 Noemvrie 1913.

Știri din România. Comisia mixtă româno-sârbă pentru alegerea punctului, unde urmează să se construiască podul peste Dunăre, s'a întrunit alaltăieri din nou, la ministerul lucrărilor publice. După toate probabilitățile, guvernul din Belgrad va da instrucțiuni delegaților săi de a primi punctul cerut de România. Anume la câțiva kilometri mai spre Vest de Gruia.

— Dl. Al. Fălcoianu, prefectul județului Dobriș, printr'o telegramă adresată ministerului instrucțiunii face cunoscut, că profesorii bulgari din acel județ, cari declaraseră că refuză a servi Statul român, s'au prezentat la prefectură și au declarat că revin asupra deciziei lor, făcând și o declarație în scris în acest sens.

— Ziarele din România au publicat zilele acestea o scrisoare, pe care dna Adina Em. Costinescu a primit-o dela Români din America împreună cu suma de 8350 lei adunați prin subscripțiune publică pentru flota națională română.

La acest frumos act de iubire de neam al românilor stabiliți în America, d-na Costinescu a răspuns printr'o mișcătoare scrisoare adresată în numele comitetului flotei naționale, iubitorilor de neam, românilor stabiliți peste Ocean.

— La Mănăstirea Dealului s'a înflințat din inițiativa fostului ministru de războiu N. Filipescu, un liceu militar modern, cu care ocazie ministerul de războiu a făcut mari sacrificii. În mănăstirea Dealului se află un manson-leu unde este depus capul lui Mihai Viteazul. Ministerul de războiu, pentru a face ca să nu mai fie expus atingerilor tuturor vizitatorilor, a construit un sarcofag în interiorul bisericii unde va depune craniul. Piatra dela suprafață a fost comandată în Italia și a costat 12.000 lei. Depunerea craniului se va face în luna aceasta cu o deosebită solemnitate, într'o zi ce va fi fixată ulterior, de oarece suveranii și-au manifestat dorința de a participa și ei la această ceremonie.

Virilșii români din Lugoj pe anul 1914 sunt următorii: Dr. Virgil Beșan adv. 4674 cor. 48 fl., Emil Bogdan econom 4009 cor. 30 fl., Comuna bis. gr. cat. 288 cor. 84 fl., Dr. George Dobrin advocat 3240 cor. 16 fl., Văduva Dr. I. Major 2477 cor. 26 fl., Zeno Beșan 2387 cor. 24 fl., Comuna bis. gr. or. 2089 cor. 50 fl., Toma Dogariu, judecător la curie 1959 cor. 26 fl., banca *„Poporul“* 1668 cor. 60 fl., Dr. Frențiu episcop 1624 cor. 66 fl., Dr. George Popovici protopop 1203 cor. 2 fl., Dr. Alexandru Birescu advocat, Panciova 1189 cor. 38 fl., Dr. Caius Bredeceanu advocat 1102 cor. 18 fl., Lazar Barbu proprietar 1083 cor. 76 fl., Traian Io vanescu măcelar 1070 cor. 90 fl., Nicolae Proștan advocat 1067 cor. 6 fl., Dr. Aurel Ciupe advocat. Membrii suplenti: Fondatiunile gr. or. române, Dr. Aurel Vălean advocat. — *D-lc.*

Succesele unui pictor român. Pictorul român Gropceanu obține un mare succes la Salonul de toamnă din Paris. Anul acesta i s'a făcut deosebita onoare de a se plasa pânzele sale pe același panou cu ale maestrului francez Chêret. O mulțime de ziare franceze, engleze, germane și din America chiar, sunt pline de elogii la adresa distinsului pictor român.

Cele zece minuni moderne. Marea revistă științifică de peste ocean *„Scientific American“* a deschis în cursul lunii iulie o anchetă pentru a ști care „sunt cele zece descoperiri mai mari din timpul nostru și pentru ce“. Mulți savanți, fizicani, chimiști, ingineri au răspuns la această anchetă. Manuscrisele trebuiau cetite, discutate și clasate de o comisie compusă din savanți și eminenți ingineri. Comisia decernă primul premiu d-lui William Wyman din Washington, a cărui listă asupra celor zece mari invențiuni, fă-

cute de un sfert de secol e astfel compusă:

1) **Cuptorul electric** (descoperit în 1889, cuptor a cărui temperatură înaltă, asemenea acelei a primelor forțe ale naturii poate să dea naștere gemelor (pietre prețioase) artificiale, carburii de calciu, nitratelor sau grafitelor artificiale și care în sfârșit a revoluționat industria oțelului.

2) **Turbina cu vapori** de la 1894. care a dat rezultate remarcabile în consumarea vaporilor.

3) **Automobilul**, care de la 1890 a adus modificări considerabile în industria transporturilor.

4) **Cinematograful** inventat de Edison în urma lucrărilor lui de Marey 1893. A contribuit nu numai la modificarea gustului spectacolului la diferite popoare, dar mai mult, e pe cale de a deveni un minunat instrument de educație.

5) **Telegrafia fără fir** descoperită în 1900, în urma cercetărilor lui Marconi și de Branly.

6) **Aeroplanul**, care a realizat în 1906 unul din visurile urmărite de copil de omenire.

7) **Cianurata mineralelor aurifere** care cu începere dela 1890 a avut de rezultat sporirea bogăției mondiale.

8) **Linotipul** care a revoluționat arta imprimeriei, rămasă aproape staționară din epoca lui Gutenberg.

9) **Transformatorii electrici**, invenția d-lui Nicolae Teclu în 1888, cari au permis transportul la distanță a curenților electrici. (Dl. N. Teclu s'a născut la Brașov, e membru al Academiei române și are numeroase lucrări științifice de o valoare recunoscută.

10) **Procedurile de sudură electrică** ale lui G. Thimon.

Constatări pe urma războiului. Se anunță din Paris, că medicul belgian Laurens, care în al doilea război balcanic fusese medicul-șef al ambulanței armatei bulgare, a făcut din prilejul acesta câteva observații interesante. A constatat, că soldații, în timp de război, primesc cele mai multe răni, la cap, la brațul stâng și în partea stomacului, în general a constatat că partea stângă a trupului e mai amenințată. Această constatare a determinat comandamentul armatei franceze să introducă unele inovațiuni: Se vor comanda pe seama soldaților francezi astfel de coifuri, cari le vor acoperi întreg capul, iar pentru apărarea brațului stâng și pentru partea stângă superioară a corpului se vor comanda plăci de oțel, construite anume în acest scop.

Iarnă aspră în America. În statele Oregon, Newada, Wyoming, Montana și Nebraska din America bănsue de câteva zile un ger îngrozitor și viscele puternice cu zăpadă. În unele părți termometrul arată peste 30 grade sub zero. O mulțime de oameni au pierit.

Tunelul dintre Anglia și Franța. Între Franța și Anglia au fost reluate tratativele pentru săparea tunelului de sub canalul La Manche. După constatări făcute prin mii de sondaje, lucrarea va putea fi repede și cu succes înfăptuită, așa că peste cinci ani vcr circula trenuri pe sub canalul Mănecii. Chestiunea se află din nou în examinarea comitetului apărării din Londra, după care guvernul englez va decide.

Tunelul va fi dublu și săpat în straturi de piatră calcară. Între aceste straturi și a bia mării se află alte straturi groase de stânci. În partea Angliei, intrarea tunelului va fi în valea dela spatele castelului din Power și va fi pusă sub focul convergent al forturilor vecine. Lungimea va fi de 24 mile. Lucrările vor fi făcute jumătate de compania engleză, jumătate de cea franceză. O uzină de electricitate va procura curentul necesar pentru trenuri, pentru iluminat și aducerea aerului comprimat pentru ventilațiune.

Înainte chiar de a veni aprobarea în regulă a guvernelor din Paris și Londra, lucrările au și fost începute, așa că până azi au fost făcute săpături de 2 kilometri de partea Angliei și 1 km. 800 de partea Franței.

Necrolog. Cu inima zdrobită de durere aducem la cunoștința tuturor, că scumpul nostru *Avram David*, preot greco-oriental român în Sebeșul-săseșc a adormit în Domnul în 8 Decemvrie în etate de 57 ani. Inmormântarea se va face Miercuri în 10 c. în cimitirul gr. or. din loc.

Ana David născ. Beșan, soție. Emilian, Maria, Eugen și Valeriu, fi și fiică, și alte rudenii.

Mulțumită publică. D-l Aurel Ciato, redactorul *„Revistei politice și literare“* din Blaj, a binevoit a dona bibliotecii Internatului pedagogic din Blaj colecțiunea *„Revistei politice și literare“* anii II, III și IV, în câte 2 exemplare și 15 opuri potrivite viitorilor învățători, în valoare de 71 cor. 30 fiteri și astfel a pus baza acestei biblioteci. Primească pentru frumoasa-i faptă și pe această cale mulțumitele mele și ale alumnilor.

— Iuliu Maior prefectul internatului pedagogic din Blaj.

O sguuitoare dramă familiară s-a petrecut alaltăieri în București. Directorul unei bănci, I. Testiban, o persoană binecunoscută în lumea financiară și comercială și-a pus capăt vieții, aruncându-se înaintea unui tren, de care a fost tăiat în două. Cauzele, cari îl determinaseră pe nenorocit la acest pas, unii le atribuie situației financiare sdruncinate în cari se afla, iar alții, cred, că ar fi o ceartă în familie. În dimineața următoare a fost aflată moartea, la locuință, și soția nenorocitului sinucigaș. Ancheta a stabilit, până aaum că ea ar fi fost strangulată. Căzul e viu comentat în București.

„Cosinzeana“ gratis,

o capătă de acum pân' la Anul nou, toți acei cari, dorind a avea în anul viitor aceasta bine îngrijită revistă literară românească ilustrată, — trimis de pe acum banii de abonament pe cel puțin jumătate din anul 1914, adică 6 cor.

Folositi privilegiul, trimițând taxa la adresa: *Administrația „Cosinzeana“* în Craștie (Szászváros). — 1—2

Din Brașov și Târa-Bârsei.

Cursul de fizică al d-lui prof. A. Ciortea nu se va ținea Joi în 11 Dec. n. ci Sâmbătă în 13 Dec. n. la 6 care seara.

Apollo-Bioskop. Joi și Vineri în 11 și 12 Decemvrie Serată Tolstoil *„Mortul viu“*, drama după romanul contelui Leo Tolstoil. *Aligatarul (vedere)* — *Fluturile (Umor)* Nați caută lucru (humoristic) Filme de artă Americane interesante *„Visa îndobită“*, drama americană în 2 acte. — *„Datoria sfântă“*, drama americană în 2 acte.

Muzică militară — Incălzit. În oafeneaua *„Coroana“* concertează muzica militară în fiecare Marți, Miercuri, Joi, Sâmbăta și Duminică. Intrarea gratuită în restaurantul oțelului *„Coroana“* va concerta deasemenea muzica militară în fiecare Duminică și Joi dela 8—10 care seara. Intrare gratuită. — 3—10

Din desp. Brașov al „Asociațiunei“.

Agentura Arpătac.

Ni se scrie: Terminându-se lucrul câmpului și la fabrica de zahar din Bod, unde lucrează o parte mare a plugarilor noștri, s'au început pelegurile populare și șezătorile culturale în raionul agenturii Arpătac, Duminică în 7 Decemvrie.

Li s'a vorbit despre Vlaicu, despre pierderea unui erou al neamului prin moartea lui, despre datoria ce o avem față de memoria lui, de a-i ridica un monument în satul lui natal; au fost rugați toți sătenii să contribuie cu puținii lor la colecta ce o întreprinde Asociațiunea pentru monument. Colecta a întreprins-o în comună D-na preuteasă Marioara Nistor, umblând din casă în casă la sătenii mai bine situați. Având în vedere criza financiară, anul rău economic și numărul mic al sătenilor noștri, rezultatul colectei este destul de mulțumitor. Suma colectată în mărime de Cor. 41.60 s'a trimis la biroul Asociațiunei în Sibiu.

La șezătoare, fiindcă a luat parte aproape toată tinerimea, începând dela copii de școală de 9 ani până feciorii și fetele mari, s'a citit din Sft. Scriptură, din pildele lui Solomon, despre înțelepciune, despre sfadă și desbinarea între prieteni buni; s'au citit mai multe bucăți foarte frumoase din *„Caractere morale“* de I. Popea. Sau ales și citit din bucățile, cari arată devotamentul, iubirea și jertfrea de sine a copiilor față de părinți, cari au făcut o impresie adâncă asupra ascultătorilor. — *Ar fi de dorit, ca să se publice în bibliotecă populară a Asociațiunei bucăți mai frumoase din „Caractere morale“, dar transcrise pe înțelesul poporului.* —

Correspondent.

Agentura Măeruş.

Din Măeruş ni se scrie: Dl. Inv. Vasile Bărbier a început șezătorile literare ca și într'alți ani. În 9 Nov. a ținut prima șezătoare literară închinată memoriei mult regretatului Aurel Vlaicu. A 2-a șezătoare literară s'a ținut în 16 Nov. iar a treia în 23 Nov; a 4-a șezătoare literară se va ținea Vineri seara în 29 Nov. (în seara de sft. Andrei) despre viața și faptele marelui arhierou Andrei Șaguna.

La rugarea inv. V. Bărbier, dl. N. Bogdan profesor și directorul Des-părțământului Brașov va binevoi a trimite 2 membrii conferențieri din Brașov, dnii: prof. V. Micula și preotul Dr.

N. Stinghe cari vor ținea Duminică în 1/14 Dec. la oarele 4 p. m. o conferință cu schlopocul în sala cea mare a *„Hotelului comunal“* din Măeruş.

Chestiuni pedagogice.

Dare de seamă asupra mișcării literare pedagogice din anul școlar 1912/13.

De Ananie Boldor.

(Urmare).

6. D-l Dr. Petru Pipos, profesor preparandial în Arad, cu ocaziunea adunării gen. a reuniunii inv. aradani a ținut o interesantă conferință despre: *„Dr. W. Rein și activitatea sa pedagogică de un pătrar de veac.“* Reuniunea amintită a publicat în broșură această conferință. Prețul 50 fileri.

Am aflat de potrivit — zice autorul în introducere — ca și Reuniunea noastră să-și aducă în oarecare chip primul recunoștinței față de meritele nepreitoare ale acestui ilustru pedagog, pe care, mai mult ori mai puțin îl urmează astăzi aproape toți aceia, cari se ocupă serios cu educațiunea tinerimii. Într'adevăr în întreaga direcție pedagogică și didactică din timpul de față se simte de a binele influența lui Dr. Rein.

Autorul ne face apoi cunoscută biografia și activitatea literară a lui Dr. Rein și apoi într'un resumat scurt dar clar și instructiv *„sistemul pedagogic“* al lui Dr. W. Rein.

Tot d-l Dr. Pipos a mai scos în a IV-a edițiune.

7. *„Istoria pedagogiei pentru preparandii“* (școlaele normale) Arad 5 coroane.

8. *„Supliment la istoria școlaele pedagogice“* (Date relativ la istoria școlaele române) pentru preparandii (școlaele normale). Edițiunea a IV-a augmentată. Arad 1 cor.

9. Farago Elena: *„Pentru copii. Versuri“*.

Editura tipografiei „Ramuri“ Craiova 1912. Prețul 1 leu.

Un drăgălaș volum de poezii menit să înmulțască literatura noastră pentru copii, dealtcum săracă.

Ce e drept că unele poezii sunt cam lungi, dar sunt potrivite gradului de pricepere al copiilor.

10. Radu Prișcu *„v.-dir. a scris o piesă teatrală pentru copii în 3 tablouri cu titlul: Capra cu trei iezi.“* Piesa este o dramaturgie a poveștii lui Ion Creangă, apărută sub Nr. 42 în *„Biblioteca Teatrală“*. Prețul 30 fileri.

11. Fr. Burnett: *„Micul Lord“* traducere de Iosif Nădejde. *„Biblioteca pentru toți“* N-rii 747—748. Este o carte educativă pentru copii cu conținut moral și educativ și în același timp de o necontestată valoare literară.

Printre puținele lucrări din literatura universală, menite să promoveze educația copiilor prin citit, una din cele mai bune este fără îndoială *„Micul Lord Fauntleroy“* de Fr. Burnett.

„Înt'o formă literară desăvârșită — zice „Foia școl.“ — este redată o povestire extrem de interesantă a vieții acestui nobil, — istorisir care are darul de a trezi în copii toate sentimentele generoase și nobile. Este cartea ideală de educație și nu există limbă cultă în care să nu fi fost tradusă“.

Traducerea românească făcută de d-l Nădejde este cât să poate de reușită. (Va urma).

POSTA REDACȚIUNII.

Vinicius (I.oor): Pe lângă alte neorec-tități, acțiunea e prea forțată, nenaturală. Nu se poate publica.

Scrisorile nefrancate sau nesuficient francate se resping.

ULTIME ȘTIRI.

Sofia, 10 Dec. Din 204 mandate de deputat guvernamentalii au obținut 110. Circulă șvonul că guvernul va dimisiona nedispunând de o majoritate prea mare. Regele Ferdinand a primit în audiență pe șefii opoziționali pentru cazul constituției unui nou guvern.

Cărți și reviste.

A apărut:

A apărut și se află de vânzare la redacția ziarului *„Gazeta Transilvaniei“*, Björnsterne Björnson *„Tanăra perche“*: presă în două acte. Tradusă de Petre Cârstean. Prețul 40 fileri.

Venitul acestei broșuri este destinat *„Fondului zărilor români din Ungaria“*.

Proprietar:

Tip. A. Mudreșianu: Brașove & Comp Redactor responsabil: Ioan Brodea.

Atelier dentist special I. de Viena.

CAROL BERNWIESER

Atelier dentistic, specialist in Coroane și poduri de aur etc.

Carale pe zi de la 9-12 și 3-6 oare. Duminica și sârbătoarea de la 9-12 oare a. m.

BRAȘOV, Strada Castelului 46. | Lângă Hotel Continental.

25-50

...? DE UNDE?...
SĂ NE PROCURĂM HAINELE
PENTRU TOAMNĂ ȘI IARNĂ?
Numai
Dela firma românească
GEORGE SZÓCS
In magazinul de croitorie modernă de bărbați
dați comanda în
Brașov, Strada Mihail Weisz Nr. 10.
(In casele proprii) dacă doriți a vă înbrăca elegant și efin.
La mine în prăvălie se găsesc stofele cele
mai bune de lână englezească și fabricate
în țară și cea mai mare parte din acest a
pot vinde sub prețul original.

Pentru
croială bună
garantez.

Bine voii a da o co-
mandă de
probă la mine, uzând
de toate avantajele sus-
zise și văzându-Vă cu
plăcere.

Cu stimă
GEORGE SZÓCS
croitor civil și militar.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
AVIS.
Ulei de sâmburi
de bostan, pentru mân-
cări de post, la cerere trim-
ite mustră

Lengyel Sandor
in Pankota.
1-2
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Ca dar de Crăciun
cumpărați un pian din
primul depozit român de
piane

T. POPOVICI
din Sibiu, str. Cizăndiei 7
Condiții foarte avantajoase.
Cereți catalogul depozitului,
in care se cuprind diferitele
fabricate și condițiile de
cumpărare.

Nr. 12653/1913.
Publicație de licitație
oficioasă.

In scop de a se incasa con-
tri utile neplatite la vreme res-
tanțele dărilor de stat și accize
taxele și aruncurile, conform dis-
pozițiilor §§ lor 67-74 din Art.
de lege XLIV din 1883 am ordon-
nat a se ține licitațiune publică
pentru vânzarea obiectelor zălogite.
Locul ținerii licitațiunei.
In ziua de licitație: Brassó,
Blumena Str. Fântânei Nr. 8 12
Dețemvrie la 9 oare a. m.:

- 1 Wertheimkassa 200 cor.
- 2 Mobile 1765 cor.
- 3 Automate Musicale cu 21
buc. plăci 50 cor.
- 4 Clavir și Piano 500 cor.
- 5 Icoană cu rame de aur 40 c
5. Lămpi de metal 30 cor.
- 7 Ghețe 80 cor.

In a II-a zi de licitație:
Brassó, Blumena, str. Fântânei
Nr. 8. 13 Dețemvrie 9 oare a. m.:

- 1 Trăsuri 200 cor.
- 2 Masini de cusut 100 cor.
- 2 Căii 150 cor.
- 4 Trăsuri de cărat marfă
400 cor.

Condițiile de licitare.
1. In ziua I-mă de licitație
se vor pune în vânzare toate ob-
iectele zălogite, al căror preț nu
trece peste 100 cor. vânzându-se
in orice caz și sub prețul de esti-
mare. Dacă se vor oferi pe cel
puțin 3/4 din prețul de estimare

2. La a II-a zi de licitație se
vor vinde toate obiectele zălogite,
fără considerare, dacă se ofere pe
ele chiar mai puțin ca 3/4 parte
din prețul de estimare, putând a
le cumpăra acela, care a oferit
a mult.

3. Prețul de cumpărare are a
se depune imediat in tani gata.
Brassó, in 26 Noemvrie 1913
Oficiul de dare orășen sc-

Cețiți și
răspândiți
„Gazeta Transilvaniei”.

Automobil de inchiriat
pentru curse mai mici sau mai mari la

Mihail Mooser

BRAȘOV,
str Porții Nr. 39.

Telefon 354.
4-50

Negoț nou de vâpseli de primul rang.
Aduc la cunoștința Onor. public, a vâpsitorilor de
odăi si a comercianților că am deschis in
Brăsovechi, strada lungă No. 9, o
Prăvălie de vâpseli și uleiuri,
bogată asortată cu toate sorturile de vâpseli.
Am și un depozit de tot felul de scări.
Prețuri moderate. 30-60) **Servici solid.**
N. ARSU, Vâpsitor de odăi și comerciant de vâpseli

Hotel și Cafenea „METROPOL”
Am onoarea a aduce la cunoștința On. public din Brașov și jur,
și On. oaspeți din România că au luat in antreprisă:
Hotelul și cafe. ea „Metropol”
Brasov, Strada Meagră Nr. 2.
renovat și aranjat cu tot confortul necesar. 20 camere.
Reg cu toată căldera Onor. Domni și Dame din România a
cerceta Hotelul in sezonul de vară.
Asigurând pe Onor. vizitatori de un serviciu prompt și cu aten-
țiune, sper că voi fi sprijinit in noua mea întreprindere cu de-
osebite din partea On. public românească.
Cu toată stima
Iancu Acseste.

Sanatoriul Dr. Depner
Institut particular modern, pentru chirurgie și boale femeiești.
Strada Hirscher Nr. 15. a.
Amănunte dă medicul șef:
Dr. Wilhelm Depner.
Telefon 507.

Fabricate **clasa primă**
**Pentru Sesonul de
vară și toamnă**
recomandam produsele noastre renu-
mite ca cele mai bune și anume:
Stofe de haine pentru domni
Cheviot și Kamgar
Stofe de costume pentru dame
unicolor și desen.
Stofe Double pentru paltoane, Uls-
ter și mantale de dame
Velours și Pimerstons pentru
p. toa-
ne de eamnă și paleto
Cheviot și Kamgar negru
pentru costume salon, traco și smoking.
Stofe Loden impenetrabile
pentru sport și costume de vânatoare
Stofe de uniforme pentru loco
și voluntar
Pleduri pentru volaj, cergă
pentru volaj, trăsuri, cai,
covoare etc. etc
Fabrici de postav, mărfuri de
modă și tricotaș.
WILHELM SCHERG & Cio
87-50 **depozit de vânzare!**
Fabricate **clasa primă**

stofe de modă
a el cu cele englezești și franțe-
zești, producție proprie,
recomanda
Fabrica de Postav din Brașov
WILHELM TELLMANN & COMP
Magazin de vânzare.
strada Hirscher no. 16
Se află circa de 500
25-50 mostre resturi.

De inchiriat ieftin
o odale in curte, frumos mobi-
lată, etajul II. cu intrare separată.
1 oda e mare spre stradă cu antre
(bucătărie) mobilată sau nemobi-
lată in etajul II. cu intrare sepa-
rată in **Piața târgul poa**
tor 19.

Banca Națională a României.
Situatiune sumară

1912		1913	
17 Noemvrie	Activ:	9 Noemvrie	16 Noemvrie
226,777,225	160,324,225 (stoc.) aur	153,059,512	209,910,090
	65,453,000 (met.) trate e. aur	56,642,000	1,234,809
741,055	Argint și diverse monede		1,236,122
185,967,031	Portofoliu Român și străin		206,547,149
	14,130,900 Impr. pe ef. pub. / 24,999,300		207,911,224
	13,024,315 / 20,723,050		
27,155,215	Impr. pe ef. pub. in et. cri: 49,603,559	45,899,660	45,722,350
	14,942,485 din care nu s'au ridicat		
	lei: 28,860,500 / 19,859,217		
13,273,740	Imprumutul Statului (fără dobândă)	12,802,059	12,802,059
11,995,354	Efectele capital. social	11,973,788	11,973,788
17,367,577	Efectele fondului de rezervă	17,081,877	17,089,877
4,157,321	Efect fond. de amort. imob. și maș.	4,091,781	4,091,281
6,307,820	Imobile	6,487,757	6,488,688
838,572	Mobilier și mașini de Inprimerie	997,750	998,192
1,036,703	Cheltueli de Administrațiune	1,202,565	1,359,673
108,316,897	Efecte și alte valori în păstrare	144,148,517	144,412,017
87,986,743	Efecte in gaj și in păstrare provizorie	158,617,346	147,287,820
56,115,806	Conturi curente	29,585,458	15,951,374
7,956,796	Conturi de valori	17,859,808	13,129,555
3,304,079	Conturi diverse	15,991,765	28,423,287
758,297,934		885,439,671	873,573,819
	Pasiv:		
12,000,000	Capital	12,000,000	12,000,000
32,778,965	Fond de rezervă	34,926,778	34,926,778
4,917,576	Fond. amort. imob. mob. și mașini	5,234,224	5,234,224
463,398,970	Bilete de bancă in circulațiune	453,208,780	456,119,070
3,035,011	Profit și Pierdere	3,646,903	3,646,903
3,333,253	Dobânzi și beneficii diverse	4,876,578	5,155,660
21,191,638	Conturi curente și recep. la veder	30,631,807	25,956,326
196,803,640	Efecte și alte valori de restituit	302,765,563	291,699,837
21,338,581	Conturi diverse	33,145,748	38,840,021
758,297,934		885,439,671	873,573,819

Taxa: Scout 6%, Dobânda 6%.

Balsamul Farmacistului A. THIERRY

este o doborâre vindecătoare la toate suferințele de plămâni,
piept, alină catarul și peripneumonia, tusea. Are efect
escelent la laringită. Prin gargarizare împiedecă difteritia,
răgușală etc. Vindecă frigurile, Vindecă boale de ficat, sto-
mac intestine colică, asthna, eonglutinare, acreala tu gât,
etc. Vindecă trănșii, hemoroide. Are efect purgativ, cu-
rață rinichi, excită apetitul. Servește cu succes la dureri
de dinți, folosit ca apă de gură întărește gingiile, delătură
mirosul greu din gură și stomac, dureri de cap, soldină
e. c. Mijloc bun contra limbricilor. Folosit extern pentru
rane, foc viu, fistule, gurgiu, arsuri, degerături, rae. —
Să nu lipsească din nici o casă, cu deosebire când gra-
zează influenza, colera și alte epidemii. — A se adresa:

An die Schutzengel-Apotheke
des A. THIERY in Pregrada bei Rohitsch.
12 sticle mici sau 6 duble sau 1 sticlă specială costă 5 K 60 b.
La comanda mai mari prețuri scăzute

Alfa Centifolia veritabilă.
op. este și vindecă luveninarea sângelui, face operația de pri-os.
Se folosește: la stagna ea curgerii laptelui de prisoș, dureri de
piept, foc în suverințe vechi la picioare, oasă, rani, umflături
de picioare și catie; rani de lovituri, contuziuni, scoaterea cor-
purilor straine ca tandări de sicla, ascii, nășip, a ce, ghimpi
etc., la umflături abscese, aluă, umflături de unghii, bășică,
rani la picioare, rani produse de arsuri degerături, umflături de
gât, rani la copii etc. etc.

2 borcane costă 3 K 60 bani, cu ramburs sau trimiterea banilor.
Se capătă la farmacia J. set v. Török și la farmaciul din Ungaria. En gros la
Droguerie: Thalmayr & Seitz, Kochmeister Nachf. Brüder R-danovits in Bpesth
Unde nu se află dechiză să se facă comanda direct la 27-50

Schutzengel-Apotheke des A. Thiery in Pregrada bei Rohitsch

J. B.